MATNAZAR ABDULHAKIM SHE'RIYATIDA MILLIY MOTIVLAR VA FOLKLORIZM INTEGRATSIYASI

Sabirova Sevara Baxtiyorovna,
Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti
Filologiya va san'at fakulteti
"O'zbek tili va adabiyoti" kafedrasi mustaqil tadqiqotchisi
E-mail: sevarasabirova09@gmail.com

DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.19724569

Abstract. *Matnazar Abdulhakim she'riyatida milliy motivlar va folklorizm o'zaro uyg'unlashib, she'rlarga badiiy chuqurlik va milliy ruh bag'ishlaydi. Shoirning lirikasida xalq an'analari, tabiat tasvirlari, bayramlar, afsonalar va ritual ramzlar orqali milliy qadriyatlar ifodalanadi. Ushbu maqolada Abdulhakim she'riyatidagi milliy motivlar va folklorizmning integratsiyasi tahlil qilinadi, shuningdek, zamonaviy o'zbek lirikasidagi ahamiyati ko'rsatib beriladi. Tadqiqotda sifatli va solishtirma metodlardan foydalangan holda she'rlardagi folklor elementlari va milliy motivlar aniqlanadi, mavzularning shakllanishi va badiiy ifodasi tahlil qilinadi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, Abdulhakim she'riyati nafaqat milliy qadriyatlarni aks ettiradi, balki zamonaviy o'zbek lirikasida folklorizmning badiiy ifodasini mustahkamlaydi.*

Kalit so'zlar: *Matnazar Abdulhakim, lirika, milliy motivlar, folklorizm, ritual, o'zbek adabiyoti.*

Аннотация. *В поэзии Матназар Абдулхаким национальные мотивы и элементы фольклоризма гармонично объединены, придавая стихам художественную глубину и национальный дух. Народные традиции, изображения природы, праздники, легенды и ритуальные символы помогают выразить культурные ценности. В статье анализируется интеграция национальных мотивов и фольклоризма в лирике Абдулхаким, а также их значение в современной узбекской литературе. В исследовании использованы качественные и сравнительные методы анализа стихотворений. Результаты показывают, что поэзия Абдулхаким не только отражает национальные ценности, но и укрепляет художественное выражение фольклоризма в современной узбекской лирике.*

Ключевые слова: *Матназар Абдулхаким, лирика, национальные мотивы, фольклоризм, ритуал, узбекская литература.*

Abstract. *In the poetry of Matnazar Abdulhakim, national motifs and folklorism are harmoniously integrated, giving his verses artistic depth and national spirit. Folk traditions, nature imagery, festivals, legends, and ritual symbols are used to express cultural values. This article analyzes the integration of national motifs and folklorism in Abdulhakim's lyrics and their significance in contemporary Uzbek literature. Qualitative and comparative methods were employed to analyze the poems. The results show that Abdulhakim's poetry not only reflects national values but also strengthens the artistic expression of folklorism in modern Uzbek lyrics.*

Keywords: *Matnazar Abdulhakim, lyrics, national motifs, folklorism, ritual, Uzbek literature.*

Kirish. Matnazar Abdulhakim o'zbek lirikasida milliy motivlar va folklorizmni uyg'unlashtirish orqali o'ziga xos badiiy uslub yaratgan shoirlardan biridir. Uning she'riyati xalq an'analari, tabiat tasvirlari, bayramlar, afsonalar va diniy ramzlar orqali milliy qadriyatlarni ifodalaydi. Shoirning poetik uslubi o'quvchida milliy ruh

uyg‘otish, tarixiy xotirani saqlash va madaniy qadriyatlarni yetkazish imkonini beradi. Abdulhakim she’riyatida folklor elementlari va milliy motivlar bir-biri bilan uyg‘unlashib, she’rlarga badiiy rang va chuqurlik beradi. Shoirning she’rlari o‘zbek madaniy merosini saqlash va rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega bo‘lib, ular zamonaviy o‘zbek lirikasida yangi badiiy shakllar yaratadi. Ushbu maqolada shoir she’riyatida milliy motivlar va folklorizmning integratsiyasi, badiiy ifodasi va zamonaviy o‘zbek lirikasidagi o‘rni o‘rganiladi.

Adabiyotlar tahlili. O‘zbek adabiyotshunosligi milliy motivlar va folklorizmni keng o‘rganib kelgan. Xususan, xalq og‘zaki ijodi, afsonalar, ertaklar va ritual ramzlar o‘zbek lirikasida muhim o‘rin tutadi. Abdulhakim she’riyatida bu elementlar poetik uslub bilan uyg‘unlashib, she’rlarga milliy ruh bag‘ishlaydi.

Shoirning she’rlari xalqning tarixiy va madaniy xotirasini aks ettiradi. Masalan, “O‘lkam manzaralari” she’ri orqali qishloq va shahar hayoti, bayramlar, tabiat o‘zgarishi va folklor unsurlari birlashtiriladi. “Bahor keldi” she’ri bahor mavsumi orqali yangi hayot va tabiat uyg‘onishini tasvirlab, xalq bayramlari bilan uyg‘unlashtiriladi. Shuningdek, “Navro‘z muborak” she’ri bayramning ramziy tasvirini badiiy uslubda ifodalaydi. Zamonaviy adabiyotshunoslikda milliy motivlar va folklorizm she’riyatning badiiy ifodasi sifatida muhim ahamiyatga ega ekanligi ta’kidlanadi. Abdulhakim she’riyatida folklor elementlari milliy qadriyatlarni o‘quvchiga etkazish va milliy identifikatsiyani shakllantirish vositasi sifatida ishlatiladi.

Tadqiqot metodologiyasi. Maqolada sifatli va solishtirma metodlardan foydalangan. Matnlarni tahlil qilish orqali Abdulhakimning she’riyati va undagi milliy motivlar, folklor elementlari aniqlangan. Shuningdek, she’riy mavzular milliy qadriyatlar, tabiat, ritual va folklor qatlamlariga ajratilgan. Solishtirma tahlil yordamida Abdulhakim va zamonaviy o‘zbek lirikasidagi milliy motivlar va folklorizm elementlari solishtirilgan. Shu metodlar shoirning poetik uslubi va milliy motivlar bilan folklorizmning integratsiyasini chuqur tahlil qilish imkonini beradi.

Tahlil va natijalar. Abdulhakim she’riyatida milliy motivlar va folklorizm bir-birini to‘ldiradi. Bayramlar, mavsumiy marosimlar va diniy an’analar she’rlarda tasvirlangan. Masalan, “Navro‘z muborak” she’ri xalq bayrami ramzini badiiy ifodalaydi. She’rlarda bog‘, dala, qoyalar va tog‘ manzaralari xalq ertaklari bilan uyg‘unlashgan. Qahramonlar va tabiat tasvirlari orqali she’rlarda ramziy qatlam yaratilib, o‘quvchida milliy qadriyat hissi uyg‘otadi. Milliy motivlar va folklorizm she’rlarga badiiy chuqurlik beradi, zamonaviy o‘zbek lirikasida o‘ziga xos o‘rin tutadi. Abdulhakim she’riyatida folklor unsurlari: xalq og‘zaki ijodi, tabiat tasvirlari, mavsumiy bayramlar, afsonaviy qahramonlar va diniy marosimlar orqali boyitilgan.

Misol uchun, “Qoyalar sirlari” she’ri tog‘ va qoyalarni insoniyat tarixidagi sirlarga bog‘lab, o‘zbek mifologiyasining ramzi sifatida tasvirlaydi. Abdulhakim she’riyatida folklorizmning badiiy ifodasi vizual va metaforik qatlamlarda namoyon bo‘ladi. Vizual tasvir orqali shoir tabiatni, qishloq hayotini va xalq an’analarini jonli tasvirlaydi. Masalan, “O‘lkam” she’ri qishloq tabiatini, bog‘ va dala manzaralarini o‘quvchiga taqdim etadi. Metaforik qatlam esa shoirning mifologik ramzlarni ishlatishida namoyon bo‘ladi. Qahramonlar, tabiat tasvirlari va ma’naviy obrazlar she’rlarda ramziy ma’noga ega bo‘lib, ular xalqning tarixiy xotirasi va e’tiqodlarini ifodalaydi. Shu yo‘l bilan Abdulhakim she’riyatida folklor unsurlari badiiy ifodaga aylanadi va zamonaviy o‘zbek lirikasida o‘ziga xos rang beradi. Matnazar Abdulhakim she’riyatida folklorizm va milliy motivlarning o‘rni zamonaviy o‘zbek lirikasida katta ahamiyatga ega. Folklorizm she’rlarga milliy ruh bag‘ishlab, o‘zbek lirikasining rivojlanishiga hissa qo‘shadi. Abdulhakimning poetik uslubi orqali folklor unsurlari zamonaviy adabiyot bilan uyg‘unlashib, she’rlarga badiiy chuqurlik va milliy rang beradi. Shuningdek, folklorizm o‘quvchida milliy identifikatsiyani shakllantirish, tarixiy xotirani saqlash va ma’naviy qadriyatlarni yetkazish vositasi sifatida ishlatiladi. Abdulhakim she’riyatida folklor elementlari zamonaviy badiiy uslub bilan uyg‘unlashib, she’rlarga o‘ziga xos ohang beradi. Shu yo‘l bilan she’rlarda milliy qadriyat va madaniy meros uyg‘unlashadi. Matnazar Abdulhakim she’riyatida milliy motivlar va folklorizm bir-birini to‘ldiradi va she’rlarga o‘ziga xos badiiy rang beradi. Shoirning lirikasida xalqning hayoti, tabiat tasvirlari va bayramlar misol sifatida keng qo‘llaniladi. Masalan, “O‘lkam bog‘lari” she’rida qishloq tabiatining jonli tasviri orqali o‘quvchiga milliy ruh yetkaziladi, bog‘ va dala manzaralari xalq ertaklari va og‘zaki ijod bilan uyg‘unlashadi. Bu uslub shoirning milliy qadriyatlarni badiiy shaklga keltirishdagi ustunligini ko‘rsatadi. Shoir she’rlarda qahramonlar va ramzlarni xalq og‘zaki ijodi bilan uyg‘unlashtiradi. “Qoyalar sirlari” she’ri orqali tog‘ va qoyalar insoniyat tarixidagi sirli voqealarga bog‘lanib, o‘zbek mifologiyasining ramzi sifatida tasvirlanadi. Shu yo‘l bilan folklor unsurlari she’rlarda badiiy qatlamga aylanadi va o‘quvchida tarixiy xotira uyg‘otadi. Abdulhakim she’riyatida milliy motivlar va folklorizmning birlashuvi nafaqat badiiy ifodani, balki she’rlarda milliy identifikatsiyani shakllantirishni ham ta’minlaydi. Shoirning poetik uslubi o‘quvchida o‘zbek xalqining madaniy merosini anglash hissini uyg‘otadi. Tabiat, bayramlar, ritual va afsonaviy qahramonlar she’rlarga badiiy chuqurlik va rang-baranglik bag‘ishlaydi. Zamonaviy o‘zbek lirikasida folklorizm va milliy motivlar she’rlarga badiiy chuqurlik va milliy ruh beradi. Abdulhakim she’riyatida folklor unsurlari zamonaviy badiiy shakllar bilan uyg‘unlashib, o‘quvchiga tarixiy va ma’naviy qadriyatlarni yetkazadi. Masalan,

bayramlar, mavsumiy marosimlar, qishloq va shahar hayoti tasvirlari she’rlarda milliy ruhni kuchaytiradi. Shoirning she’riy uslubi zamonaviy o‘zbek lirikasida folklorizm va milliy motivlarning integratsiyasini mustahkamlaydi. Milliy motivlar va folklorizm birlashtirilgan holda ishlatilishi she’rlarga nafaqat estetik badiiy rang beradi, balki o‘quvchida milliy xotira va qadriyatlarni anglash hissini uyg‘otadi. Shu yo‘l bilan Abdulhakim she’riyati zamonaviy o‘zbek lirikasida milliy meros va badiiy uslubning birlashgan namunasi sifatida namoyon bo‘ladi.

Xulosa. Matnazar Abdulhakim she’riyatida milliy motivlar va folklorizm uyg‘unlashgan holda ishlatiladi. Bu she’rlarga milliy ruh va badiiy chuqurlik bag‘ishlaydi, o‘quvchida tarixiy xotira va madaniy qadriyatlarni anglash hissini uyg‘otadi. Shoirning poetik uslubi zamonaviy o‘zbek lirikasida milliy motivlar va folklorizmning integratsiyasini mustahkamlaydi. Shu yo‘l bilan Abdulhakim she’riyati o‘zbek madaniy merosining boy manbai sifatida namoyon bo‘ladi.

Matnazar Abdulhakim she’riyati tahlili shuni ko‘rsatadiki, unda milliy motivlar va folklorizm unsurlari nafaqat estetik vosita sifatida, balki chuqur semantik va ideologik yuklama bilan qo‘llanadi. Shoir xalq og‘zaki ijodi, mifologik tasavvurlar, ritual va marosimlar, tabiat obrazlari orqali milliy dunyoqarashni poetik tizimga singdirishga erishgan. Natijada uning lirikasida folklorizm oddiy stilistik element emas, balki badiiy tafakkurning asosiy qatlamiga aylanadi. Tadqiqot natijalari Abdulhakim she’riyatida milliy identifikatsiya masalasi markaziy o‘rin egallashini ko‘rsatdi. Shoir milliy qadriyatlarni nafaqat tasvirlaydi, balki ularni zamonaviy poetik tafakkur bilan uyg‘unlashtirib, yangi badiiy talqin darajasiga olib chiqadi. Bu esa uning ijodini zamonaviy o‘zbek lirikasida an’anaviylik va innovatsiyaning sintezi sifatida baholash imkonini beradi. Shuningdek, folklor unsurlarining vizual va metaforik qatlamlarda qo‘llanishi she’rlarning semantik chuqurligini kengaytiradi, o‘quvchining estetik idroki bilan bir qatorda uning tarixiy-madaniy xotirasiga ham ta’sir ko‘rsatadi. Bu jihat Abdulhakim she’riyatining kommunikativ va kognitiv salohiyatini oshiradi. Umuman olganda, Matnazar Abdulhakim ijodi milliy ruhni saqlash va rivojlantirish, folklor merosini zamonaviy adabiy jarayonga integratsiya qilishda muhim badiiy fenomen sifatida namoyon bo‘ladi.

Foydalangan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Ahmadov, S. *O‘zbek adabiyoti tarixi*. Toshkent, 2017.
2. Karimov, T. *Folklor va adabiyot: nazariya va amaliyot*. Samarqand, 2019.
3. Abdullayev, R. *Matnazar Abdulhakim she’riyati tahlili*. Toshkent, 2021.
4. Nazarova, L. *Mifologik ramzlar va ritual unsurlar*. Toshkent, 2020.
5. Ergashev, A. *O‘zbek lirikasida xalq og‘zaki ijodi*. Toshkent, 2018.
6. Tursunov, M. *Zamonaviy o‘zbek lirikasida folklorizm*. Toshkent, 2022.
7. Sodiqov, R. *Milliy motivlar va badiiy uslub*. Toshkent, 2020.